

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-666-681
ETO 331.5:005.521

Dóra BARABÁSNÉ DR. KÁRPÁTI

PhD, Gazdálkodástudományi Intézet,
Intézetigazgató, Nyíregyházi Egyetem,
Nyíregyháza, Magyarország,
ORCID ID: 0009-0000-2609-3266

Bernadett OROSZNÉ ILCSIK

Gazdálkodástudományi Intézet, mesteroktató,
Nyíregyházi Egyetem,
Nyíregyháza, Magyarország,
ORCID ID: 0009-0006-6242-1793

VÁLLALKOZÓI HAJLANDÓSÁG VIZSGÁLATA AZ EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN

Анотація. Сьогодні існує великий інтерес до світу бізнесу, і багато тренінгів та ініціатив, щоб познайомити молодь із таємницями підприємництва. Започаткування та ведення бізнесу вимагає різних компетенцій та більш високого рівня ризику, оскільки це невідома сфера для підприємця-початківця без досвіду. На додаток до відповідних економічних і фінансових знань, потрібно оцінити здатність виконувати нові види діяльності, уміння впоратися з різними завданнями та визначення можливих перешкод. Дослідження готовності здобувачів вищої освіти ЗВО займатися бізнесом є важливою темою сьогодення, оскільки підприємницький хист і розвиток підприємницьких навичок стають все більш важливими в сучасній економіці. Нові підприємства та підприємці сприяють економічному зростанню, створенню робочих місць та інноваціям. Крім того, розвиток підприємницького ставлення та компетенцій у здобувачів вищої освіти може бути ключовим для успішної позиції на ринку праці в перспективі. Дослідження, проведене серед здобувачів вищої освіти, актуальне з точки зору аналізу їхніх думок для кращого розуміння підприємницьких позицій майбутніх поколінь, що, у свою чергу, визначає економічне зростання та створення нових робочих місць. Нашою метою було оцінити відсоток підприємницької молоді серед здобувачів вищої освіти денної форми навчання Інституту економіки Ниредьгазського університету, зокрема, якими бізнес-навичками вони володіють і з якими стримуючими факторами стикаються сьогодні. Дослідження здійснювалося за допомогою методу онлайн-анкетування, оскільки була доступна відносно велика базова сукупність. Загалом до емпіричного дослідження долучилося 76,4% базової сукупності із 178 осіб, тобто 136 здобувачів вищої освіти, тому дослідження не можна назвати репрезентативним. Найбільш мотивуючими факторами для започаткування бізнесу здобувачі вищої освіти назвали: високий дохід, гнучкий графік роботи та самореалізацію. З іншого боку, найбільш стримуючими факторами респонденти вважають: розвиток економічної ситуації та брак власного капіталу. На нашу думку, підвищити бажання здобувачів вищої освіти займатися бізнесом можна кількома способами. З нормалізацією економічної ситуації, зниженням інфляції та підвищенням цін на сировину найбільші перешкоджаючі фактори здобувачів вищої освіти мали б менший вплив на їхню готовність вести бізнес. Університетське середовище та атмосфера також можуть значно допомогти у розвитку підприємництва, наприклад за допомогою практико-орієнтованих курсів, олімпіад та інших тренінгів.

Ключові слова: підприємницький хист, анкетне опитування, здобувачі освіти Інституту економіки, підприємства

JEL Classification: J23, I29

Absztrakt. Manapság nagy érdeklődés övezi a vállalkozások világát, sokféle képzés, kezdeményezés van arra is, hogy a fiatalokat bevezessék a vállalkozói lét rejtelmeibe. A vállalkozásindítás és - vezetés különböző kompetenciákat, illetve magasabb fokú kockázatvállalást igényel, mivel egy induló vállalkozónak tapasztalatok nélkül ez ismeretlen terület. A megfelelő gazdasági, pénzügyi ismeretek mellett azt is fel kell tudni mérni, hogy képes-e ellátni az új tevékenységeket, ill., hogyan tud megbirkózni a különböző feladatokkal és milyen akadályokkal találkozhat. Az egyetemi hallgatók vállalkozási hajlandóságának kutatása fontos téma napjainkban, hiszen a vállalkozói szándék és a vállalkozói készségek fejlesztése egyre nagyobb jelentőséggel bír a modern gazdaságban. Az új vállalkozások és vállalkozók hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez, munkahelyteremtéshez és innovációhoz. Ezenkívül a vállalkozói szemlélet és kompetenciák kialakítása a hallgatók számára kulcsfontosságú lehet a jövő munkaerőpiacán való sikeres helytálláshoz. Az egyetemi hallgatók körében végzett kutatás érdekes lehet abból a szempontból, hogy a véleményük megismerésével jobban megérthetjük a jövő generációinak vállalkozói attitűdjét, ami alapvetően meghatározza a gazdasági növekedést és a munkahelyteremtést. Célunk volt felmérni, hogy a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézetének nappali tagozatos hallgatói körében milyen arányban találhatóak vállalkozó szellemű fiatalok, milyen vállalkozással kapcsolatos készségekkel rendelkeznek és milyen visszatartó tényezőkkel néznek szembe napjainkban. Kutatási módszernek az online kérdőíves felmérést választottuk, mert viszonylag nagy alapsokaság állt rendelkezésre. Az empirikus kutatásunkat a 178 főből álló alapsokaság 76,4%-a, vagyis 136 hallgató töltötte ki, így a kutatás nem nevezhető reprezentatívnak. A hallgatók - vállalkozás elindítása kapcsán - a legmotiválóbbról tényezők közé sorolták a magas jövedelmet, a rugalmas munkaidőt és az önmegvalósítást. A leginkább visszatartó tényezőknek viszont a gazdasági helyzet alakulását és a saját tőke hiányát gondolták a megkérdezettek. Véleményünk szerint a hallgatók vállalkozási hajlandósága növelhető lenne több szempontból is. A gazdasági helyzet normalizálódásával, az infláció és a megnövekedett alapanyagárak csökkenésével a hallgatók legnagyobb hátráltató tényezői kevésbé nyomnák bélyegyüket a vállalkozási kedvükre. Az egyetemi környezet, légkör is sokat segíthet a vállalkozói kedv növelésében, pl. gyakorlatorientált kurzusok, versenyek, egyéb képzések segítségével.

Kulcsszavak: vállalkozói hajlandóság, kérdőíves felmérés, gazdálkodástudományi intézet hallgatói, vállalkozások

Abstract. Nowadays there is a lot of interest in the world of business, with many different types of trainings, initiatives to introduce young people to the world of entrepreneurship, to the mysteries of entrepreneurship. Starting and running a business requires different competences, skills and a higher degree of risk-taking, as a start-up entrepreneur without experience. Regardless of having the right economic and financial knowledge, it is also needed to be able to assess whether you are able to provide the new activities, how to cope with the different tasks and what obstacles you may encounter. Research on entrepreneurship among university students is an important topic today, as entrepreneurship and entrepreneurship skills development are becoming increasingly important in the modern economy. New businesses and entrepreneurs contribute to economic growth, job creation and innovation. In addition, developing an entrepreneurial mindset and competences in students can be a key to success in the future labour market. Research among university students can be interesting in that by understanding their views, we can better understand the entrepreneurial attitudes of future generations, which are fundamental to economic growth and job creation. The online questionnaire survey was chosen as the research method since a relatively large population was available. We conducted our empirical research on a sample of 178 people, 136 students (76,4% of the population) filled out the form, so the survey cannot be called representative. The most motivating factors for students to start a business were high income, flexible working hours and self-fulfilment. The economic situation and the lack of equity capital were the most deterring factors according to the participants. We believe that the students' willingness to become entrepreneurs could be much more increased in several ways. With the

normalisation of the economic situation, inflation and a decrease in the increased costs of raw materials would be less of a burden for entrepreneurship. The university environment and atmosphere can also help entrepreneurship, e.g. practice-oriented courses, competitions, and other trainings. Our aim was to assess the proportion of entrepreneurial young people among full-time students at the University of Nyíregyháza's Institute of Business and Economics, what entrepreneurial skills they have and what disincentives they face today.

Keywords: entrepreneurship, questionnaire survey, students of the Institute of Management, entrepreneurial attitudes

A probléma felvetése általánosságban. A vállalkozói hajlandóság a fiatalok körében alapvetően alacsony. (Magyarország kifejezetten a sereghajtók között helyezkedik el) Nagyon fontos lenne ezen a tényen mielőbb változtatni. Itt lenne a képzésnek kiemelt szerepe, mert nagyon fontos, hogy a korai és fogékony időszakban találkozzanak a vállalkozásindításra inspiráló tényezőkkel a fiatalok.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. Az egyetemisták vállalkozási kedvéről szóló kutatásnak a relevanciáját már többen is felismerték. 1999-ben indult a **GEM** [Global Entrepreneurship Monitor], ami egy kollaborációból kialakult vállalkozási hajlandóságot vizsgáló kutatás. Ma már az egyik legkiterjedtebb és leghosszabb ideig tartó globális vállalkozási felmérés, amit évente elvégeznek a világ 49 országában [3]. Az országokat a GDP alapján három klaszterbe sorolva vizsgálják. A 2023-as felmérésükben kutatták a pandémia hatását a vállalkozási hajlandóságra, ami Magyarországra is kiterjedt. 18 és 64 év közötti magyar felnőttek 27,2%-a értett egyet azzal, hogy jó lehetőségei vannak a vállalkozásindításhoz a hazájukban. A megkérdezettek 47,9%-a ismert valakit, aki új vállalkozást indított és 47,4%-a gondolta, hogy könnyű vállalkozást indítani, ennek ellenére 36,8%-a gondolta csak azt, hogy megvannak a vállalkozás indításához szükséges képességei és tudása. A megkérdezett felnőtteknek 34%-a vallja azt, hogy fél a sikertelenségtől, de 37%-át motiválja, hogy nagy vagyona tegyen szert vállalkozása során. A magyar felnőttek 21,6%-a csupán az, aki egy családi tradíciót szeretne folytatni, azonban több, mint a fele, pontosan 57,9%-a az, aki azért indítana vállalkozást, mert a fizetése szűkös és szeretné kiegészíteni jövedelmét.

Egy nemzetközi kutatás a **GUESSS** hasonló felmérést végzett az említett GEM-hez képest, azonban csak a fiatalokra koncentrálódik. A GUESSS nemzetközi kutatásában a hallgatók pályaválasztási elképzeléseit, vállalkozói attitűdjeit vizsgálják és az eredmények felhasználásával egyetemi szolgáltatásokat és a fiatal vállalkozókat érintő támogatásokat tökéletesíthetik. A 2018-as GUESSS kutatás nemzetközi szinten vizsgálta a hallgatók vállalkozási hajlandóságát, ahol közel 9000 hallgató töltötte ki a vállalkozási hajlandóságra vonatkozó kérdőívet. Kutatásuk alapján kiderült, hogy a magyar hallgatók 9%-a kíván diploma után vállalkozni és 34,8%-a tervez 5 évvel a diploma után vállalkozást indítani. Felmérésük során az is kiderült, hogy az egyetemista férfiak vállalkozási hajlandósága sokkal magasabb, mint nőké. Európai rangsorban azonban a magyar fiatalok vállalkozási hajlandósága bőven az átlag alatt helyezkedett el, mert egy 1-10-ig tartó skálán mindössze 3,8-as értéket értek el.

A legfrissebb, 2021-ben készült GUESSS kutatás eredményeit már nem csak összevontan, nemzetközi szinten, hanem országokra lebontva is közzétették. A magyar eredményeket 2022. augusztus 12-én hozták nyilvánosságra [6]. A felmérésben 20 egyetem hallgatói vettek részt, ezek közé tartozik a Nyíregyházi Egyetem is. Egyetemünkről összesen 122 hallgató töltötte ki a GUESSS kérdőívet, ami a magyar válaszok 1,21%-át tette ki. Az egyetem hallgatóinak száma ekkor 3 357 fő volt, tehát a hallgatók 3.63%-a járult hozzá a nemzetközi kutatás eredményeihez. Az elemzés szerint az összesen 10 104 kitöltő közül 7 518 fő dolgozna oklevél/diploma után alkalmazottként, 1 268 fő alapítana diploma után azonnal vállalkozást, illetve 144 fő folytatna egy már meglévő akár családi, akár egyéb vállalkozást. 1 174 fő még nem tudta a kérdőív kitöltésekor, hogy mivel foglalkozna diploma után közvetlenül. Nemenkénti vizsgálat tekintetében is vizsgálták a vállalkozási hajlandóságot a magyar hallgatók körében. Az elemzés szerint a férfiak 76,2%-a dolgozna alkalmazottként egyetemi tanulmányai után, még ez a nők esetében 73,3%, a férfiak 12,6%-a alapítana vállalkozást, a nők esetében ez az arány csak 12,4%. Így elmondható, hogy a 2018-as kutatáshoz hasonlóan a férfi hallgatók vállalkozóvá válási szándéka 2021-ben is magasabb volt, mint a nőké.

Egy másik, ezúttal magyar kutatás készült kizárólag a magyar hallgatók körében. Összesen két egyetem hallgatói, vagyis 297 hallgató töltötte ki a kérdőívet, melynek eredményét a Statisztikai Szemle című folyóiratban publikálták [10]. A kérdőív kiértékelése alapján a két egyetem hallgatói közül 94 fő tervezett vállalkozást indítani, míg 228 fő szeretett volna alkalmazottként elhelyezkedni a munkaerőpiacon. A hallgatók között a férfiak diploma utáni vállalkozási hajlandósága magasabb volt, mint a nőké és szignifikáns kapcsolatot találtak a vállalkozói kedv és az életkor között. Minél magasabb volt a megkérdezett hallgató életkora, annál nagyobb hajlandóságot mutatott egy vállalkozás elindításához. Mindemellett több hallgató képzelte el a diploma után az alkalmazotti jogviszonyát, mint egy vállalkozás indítását, annak ellenére, hogy a megkérdezettek majdnem fele (49,1%) gondolta azt, hogy 2022-ben könnyű vállalkozást indítani.

A cikk célja. A Gazdálkodástudományi Intézet hallgatóinak vizsgálata a vállalkozási hajlandóság tekintetében. Kutatásunk kiemelt kérdései közt szerepelt, hogy milyen jövőbeli céljaik vannak a hallgatóinknak, szeretnének-e vállalkozni, milyen akadályozó tényezőket gondolnak a vállalkozásokkal kapcsolatban, illetve hogyan értékelik magukat a meglévő kompetenciáik mentén. A demográfiai kérdéseken túl akadályozó tényezőket és motivációkat vizsgáltunk.

A kutatás hipotéziseinek megfogalmazása.

1. hipotézis: Több hallgató dolgozna közvetlenül diploma után alkalmazottként, mint vállalkozóként.

A gazdasági tanulmányok ellenére a kutatás során arra számítottunk, hogy több hallgató tervez majd diploma után alkalmazottként dolgozni, mint saját vállalkozást indítani. Ennek oka, hogy a folyamatosan változó gazdasági, politikai és technológiai környezet van hatással a döntésükre.

2. hipotézis: A hallgatók több, mint a fele gondolja azt, hogy vállalkozóként több jövedelmet tud elérni, mint alkalmazottként.

A hasonló kutatások alapján arra számítunk, hogy a hallgatók több, mint fele gondolja úgy, hogy vállalkozóként többet tudna havonta megkeresni, mint alkalmazotti jogviszonyban. A hipotézis azt sugallja, hogy sok hallgató úgy véli, hogy egy vállalkozás indítása vagy a vállalkozói munkavégzés nagyobb potenciált hordoz magában a jövedelemnövekedés szempontjából, mint az alkalmazotti pozícióban történő munkavégzés.

3. hipotézis: A férfiak vállalkozási hajlandósága magasabb, mint a női hallgatóké.

Ahogy az említett kutatásokban látható, azt a következtetést vonjuk le, hogy a férfi hallgatók vállalkozási hajlandósága magasabb értéket mutat majd a kutatás során, mint a nőké. Ezen hipotézis alapján a férfi hallgatók hajlamosabbak lennének arra, hogy vállalkozást indítsanak, vagy vállalkozói szemlélettel rendelkezzenek a női hallgatókkal ellentétben. Ennek lehet köze ahhoz a sztereotípiához, miszerint a férfiak a család „kenyérkeresői”, de állhat az is a háttérben, hogy a férfiak nagyobb kockázatvállaló készséggel rendelkeznek, mint a nők.

4. hipotézis: Szignifikáns összefüggés van a hallgatók vállalkozási készségei és a vállalkozási hajlandóságuk között.

A vállalkozási hajlandósághoz elengedhetetlen a vállalkozási készségek megléte, tehát a kutatás eredményében szerintünk kimutatható lesz, hogy azok a hallgatók, akikben megtalálhatóak a vállalkozáshoz szükséges készségek, magasabb vállalkozási hajlandóságot mutatnak majd, mint azok, akikben kevésbé találhatóak meg a szükséges készségek. Ezen állítás alapján, ha egy hallgató rendelkezik vállalkozási készségekkel, akkor nagyobb valószínűséggel lesz hajlandó vállalkozást indítani vagy vállalkozóként tevékenykedni, mivel úgy véli, hogy a képességei alapján sikeres lehet vállalkozói területen.

Kutatásunkban a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézetének hallgatóit mértük fel. A vizsgálat a hallgatók vállalkozás indítási hajlandóságára, vállalkozási készségeire és gazdasági helyzetéről alkotott véleményükre irányult.

Kutatási módszernek a kérdőíves felmérést választottuk. A kiválasztott alapsokaság a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézet nappali tagozatos hallgatói, összesen 178 fő, melyből 104 fő gazdálkodási és menedzsment alapszakon tanul. (Köztük szerepelnek még a gazdálkodási és menedzsment felsőoktatási szakképzéses, illetve turizmus és vendéglátás alapképzéses és felsőoktatási szakképzéses hallgatók is.)

A kérdőívben olyan kérdésköröket határoztunk meg, melyek fontosak lehetnek a vállalkozási hajlandóság kutatásának szempontjából. A hallgatók demográfiai adatait követően a jövőbeli elképzeléseikről tettünk fel kérdéseket, hogy mikor terveznek munkába állni a diploma vagy oklevél megszerzése után és vállalkozóként, vagy alkalmazottként tervezik karrierjüket. A következőkben összehasonlították a vállalkozói és alkalmazotti karriert jövedelem és munkaidő szempontjából. A negyedik kérdéskörben a vállalkozásuk indításának kérdéskörét vettük górcső alá. (Melyik szektorban, melyik vármegyében, milyen vállalkozási formában tennék, illetve fő- vagy másodállásban indítanák és meglévő vagy új terméket vagy szolgáltatás értékesítenének. Továbbiakban érdekelt, hogy milyen tényezők motiválnák vagy éppen hátráltatnák őket vállalkozásuk elindításától és vállalkozás indítását támogató pályázattal hajlandóak lennének-e vállalkozást indítani. Kérdéseket tettünk még fel a vállalkozási

képességekkel kapcsolatban, hogy a hallgatók melyik vállalkozási készségeket tartják a legmeghatározóbbnak és kértük őket, hogy értékeljék, hogy önmagukban a felsoroltak közül melyik képességek találhatóak meg. Az empirikus kutatás 2023. április 2. és 2023. május 2. között zajlott, a kérdőívet pedig összesen 136 hallgató töltötte ki. Online formátumban juttattuk el a hallgatókhoz a kérdőívet, melyet mindenki anonim és önkéntes alapon töltött ki.

A kutatási eredmények bemutatása.

Hallgatók demográfiai adatainak alapstatisztikái.

A kérdőívet összesen kitöltő 136 főből 83 fő gazdálkodási és menedzsment alapszakos, 35 fő gazdálkodási és menedzsment felsőoktatási szakképzéses, 3 fő turizmus és vendéglátás alapszakos, illetve 15 fő turizmus és vendéglátás felsőoktatási szakképzéses hallgató. Az alapszakosok 76,4%-a nyilatkozott a kutatási témában.

A kérdőívet kitöltött hallgatók 61,8%-a, vagyis 84 nő és 38,2%-a, vagyis 52 férfi. Ez az arány az alapszakosok jellegéből adódik, mivel jelenleg több női hallgató tanul a Gazdálkodástudományi Intézetben, mint férfi, így ez a minőségi ismerv felismerhető a mintában is.

A hallgatók életkorát tekintve megállapítható, hogy a vizsgált hallgatók móduszát a 20 és 21 éves korosztály adja, azonban a 19, 22 és 23 éves hallgatók is a minta jelentős részét képezik.

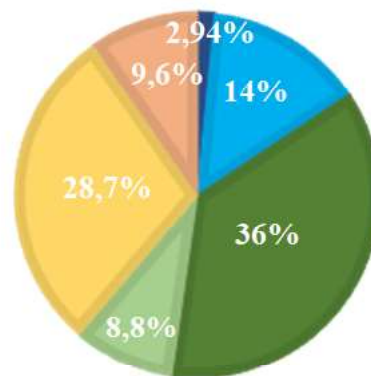
A kérdőív alapján 47 fő lakik vármegyeszékhelyen, 46 fő városban, 43 fő községben vagy faluban.

Jövőbeni elképzelésekre irányuló kérdések elemzése

A megkérdezettek 47%-a nyilatkozta azt, hogy diploma/oklevél megszerzése után azonnal munkába tervez állni, 35%-a már diploma/oklevél megszerzése előtt is dolgozik. A minta 14,7%-a 2-3 hónapon belül, 5,5%-a pedig fél éven belül tervez elhelyezkedni a munkaerőpiacon.

A jövőbeni tervekhez kapcsolódóan fontosnak tartottuk megkérdezni, hogy diploma/oklevél megszerzés után hogyan terveznek a hallgatók munkába állni. A 136 hallgatóból 4 fő nyilatkozott úgy, hogy jelenleg is már meglévő vállalkozással rendelkezik és szívesen dolgozna abban egyetemi tanulmányai után is. A megkérdezettek 14%-a, vagyis 19 fő alapítana diploma/oklevél után azonnal vállalkozást, azonban 36%-a, vagyis 49 fő csak szakmai tapasztalatszerzés után alapítana vállalkozást. Családi vállalkozást a hallgatók 8,8%-a, azaz 12 hallgató folytatna. Ezzel szemben a megkérdezettek 28,7%-a vagyis 39 fő dolgozna inkább alkalmazottként, 13 fő pedig még nem tudja vagy nem gondolkozott egyetem utáni terveiről, ahogy a 1. ábrán is látszik. Ezen adatok alapján elmondható, hogy a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézetének hallgatói nagyobb részt szeretnék vállalkozást indítani a jövőben, mint helyezkednének el alkalmazottként.

- Jelenleg meglévő saját vállalkozásomban dolgoznék
- Alapítanék egy vállalkozást
- Szakmai tapasztalatszerzés után alapítanék egy vállalkozást
- Családi vállalkozást szeretnék tovább vinni
- Alkalmazottként szeretnék dolgozni
- Nem tudom/Nem gondolkodtam még rajta

1. ábra: Diploma/oklevél megszerzése után hogyan szeretne munkába állni?

Forrás: Saját szerkesztés

Az első hipotézis, miszerint több hallgató dolgozna közvetlenül diploma/oklevél után alkalmazottként, mint vállalkozóként beigazolódott a hallgatók válaszai alapján. Közvetlenül diploma után vállalkozóként helyezkednének el azon hallgatók, akik a jelenleg is meglévő saját vállalkozásukban dolgoznának, akik tanulmányaik után alapítanának vállalkozást vagy család vállalkozást szeretnének folytatni. Ezen hallgatók száma 35 fő, vagyis a minta 25,74%-a. Diploma után alkalmazottként helyezkednének el azok, akik szakmai tapasztalatszerzés után alapítanának vállalkozást, illetve akik csak alkalmazotti munkaviszonyban képzelik el jövőjüket. A megkérdezettek közül 88 fő tartozik ebbe a kategóriába, ami a minta 64,7%-a. Elmondható azonban, hogy a diploma/oklevél után pár évvel ez az arány változni fog a szakmai tapasztalatszerzés után vállalkozást alapító hallgatók arányában.

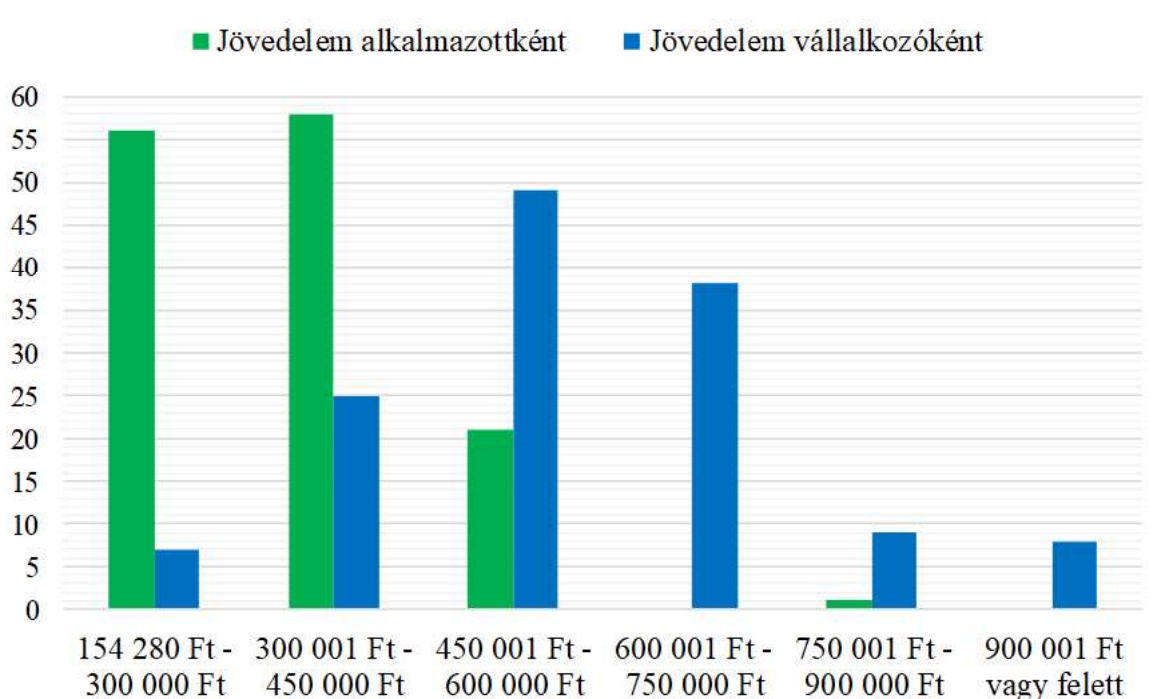
Nemek szerinti összehasonlítást figyelembe véve elmondható, hogy a nők közül 50 fő szeretne a jövőben vállalkozást indítani vagy folytatni, 27 fő tartózkodik a vállalkozásindítástól, illetve 7 fő még nem tudja, vagy nem gondolkodott rajta. Férfiaknál 34 fő tervez diploma/oklevél megszerzése után vállalkozást indítani vagy tovább vinni, 12 fő inkább alkalmazottként dolgozna és 6 fő nem tudta még eldönteni. Megfigyelhető, hogy a vállalkozási hajlandóság aránya a nőknél 59,52%, míg a férfiaknál 65,38%. Ezzel igazolható a harmadik hipotézis is, miszerint a férfiak vállalkozási hajlandósága magasabb, mint a női hallgatóké.

Vállalkozói és alkalmazotti karrier összehasonlítása

A következőkben a hallgatók a megadott szempontok alapján összehasonlították a vállalkozói és alkalmazotti karriert. A témakör első kérdésében megkértük a hallgatókat, hogy hasonlítsák össze a vállalkozóként és alkalmazottként megszerezhető jövedelem

nagyságát. A hallgatók 89%-a, vagyis 121 fő nyilatkozta azt, hogy szerinte saját vállalkozással lehet havonta nagyobb jövedelmet keresni 5,1%, vagyis 7 fő szerint az alkalmazotti munkaviszony jövedelmezőbb, 6%, vagyis 8 fő szerint pedig nincs különbség a munkaviszonyok munkabérei között. A második hipotézisünk vagyis, hogy a hallgatók több, mint a fele gondolja azt, hogy vállalkozóként több jövedelmet lehet elérni, mint alkalmazottként szintén beigazolódt.

Az alkalmazotti jövedelem tekintetében 56 hallgató gondolta úgy, hogy nettó 154 280 Ft (akkori minimálbér) és 300 000 Ft között tudna megkeresni, 58 fő szerint a havi bevétele 300 001 Ft és 450 000 Ft osztályközbe esne, 21 megkérdezett pedig 450 001 Ft és 600 000 Ft közti sávba tenné jövedelmét. Mindössze 1 fő gondolta úgy, hogy alkalmazottként megkeresne nettó 750 001 Ft és 900 000 Ft közötti munkabért.

2. ábra: Vállalkozói és alkalmazotti nettó jövedelmek eloszlása a hallgatók szerint

Forrás: Saját szerkesztés

Vállalkozói jövedelmeket figyelve sokkal megosztóbb volt a hallgatók véleménye. 7 fő gondolta azt, hogy saját vállalkozással 154 280 Ft és 300 000 Ft között lenne jövedelme, 25 fő tenné az értékét 300 001 Ft és 450 000 Ft közé, 49 hallgató szerint 450 001 Ft és 600 000 Ft közötti lenne a bevétele havonta. Az alkalmazotti karrierrel ellentétben a hallgatók úgy gondolták, hogy 600 000 Ft feletti jövedelemre is szert tehetnek. 38 fő szerint 600 001 Ft és 750 000 Ft közé esne a jövedelme vállalkozóként, 9 fő teszi ezt az összeget 750 001 Ft és 900 000 Ft közé, de 8 hallgató szerint 900 001 Ft feletti is lehet a bevétel értéke. Súlyozott számtani átlaggal számolva a hallgatók szerint saját vállalkozással nettó jövedelmük havonta 570 331 Ft lehet.

Ön egyetért az alábbi mondattal?

"A vállalkozók kevesebbet dolgoznak, mint az alkalmazottak."

A válaszadók 97,1%-a vagyis összesen 132 fő válaszolta azt, hogy nem ért egyet a fent leírt állítással, azonban 4 fő, vagyis a minta 2,9%-a nyilatkozta azt, hogy egyetért a kijelentéssel. A 4 főből 3 a rugalmasabb munkaidő és a saját időbeosztás miatt gondolja azt, hogy a vállalkozók kevesebbet dolgoznak az alkalmazottaknál, a negyedik fő pedig arra hivatkozott, hogy a vállalkozók kiosztják a feladatokat a munkavállalóiknak és a szervezési-menedzselési feladatok nem követelnek olyan sok munkaidőt, mint az alkalmazottak feladatai.

A vállalkozásindításra jelentős hatással van az a tényező is, hogy a megkérdezettek közvetlen környezetében van-e olyan hozzátartozó, aki rendelkezik saját vállalkozással. 88 fő, vagyis a minta 64,7%-a válaszolta azt, hogy van a közvetlen hozzátartozói között olyan, aki rendelkezik saját vállalkozással és csak 48 fő, vagyis a hallgatók 35,3%-a nyilatkozta azt, hogy nincs a hozzátartozói között vállalkozó.

Megvizsgáltuk, hogy van-e összefüggés a vállalkozási hajlandóság és vállalkozással rendelkező hozzátartozó megléte között, ezért függetlenségvizsgálatot végeztünk. A vállalkozási hajlandóságon belül három csoportot különböztettünk meg. Az első csoportba tartoznak, akik a „jelenleg meglévő saját vállalkozásomban dolgoznék”, „alapítanék egy vállalkozást”, „szakmai tapasztalatszerzés után alapítanék vállalkozást” és „családi vállalkozást szeretném tovább vinni” lehetőséget választották, ők azok, akik rendelkeznek vállalkozási hajlandósággal. A második csoportot az „alkalmazottként szeretnék dolgozni” opciót választók jelentik, vagyis ők azok, akiknek nincs vállalkozási hajlandósága. A harmadik csoportba tartoznak azok, akik a „nem tudom/nem gondolkoztam még rajta” lehetőséget választották.

A második ismérvet két csoportra osztottuk. Az első csoportba azok tartoznak, akik rendelkeznek olyan hozzátartozóval, akiknek van vállalkozása, a második csoportba pedig azokat soroltuk, akiknek nincs vállalkozó hozzátartozójuk. A függetlenségvizsgálathoz szükséges adatokat az 1. táblázat tartalmazza.

A két változó függetlenségének megállapítására Khi-négyzet (χ^2) tesztet végeztünk. A nullhipotézis (H_0) az volt, hogy a két változó független, az alternatív hipotézis (H_1) pedig az, hogy a két változó egymástól nem független. A χ^2 érték kiszámítása után 2,6-os empirikus értéket kaptunk. 5%-os szignifikancia-szint mellett a 2-es szabadságfok elméleti értéke 5,991. Mivel az empirikus érték kisebb, mint ez az elméleti érték, a nullhipotézis igaz, vagyis a két változó független egymástól, tehát a vállalkozási hajlandóságot nem befolyásolja az, hogy a hallgatóknak van-e olyan hozzátartozójuk, aki vállalkozó.

1. táblázat.

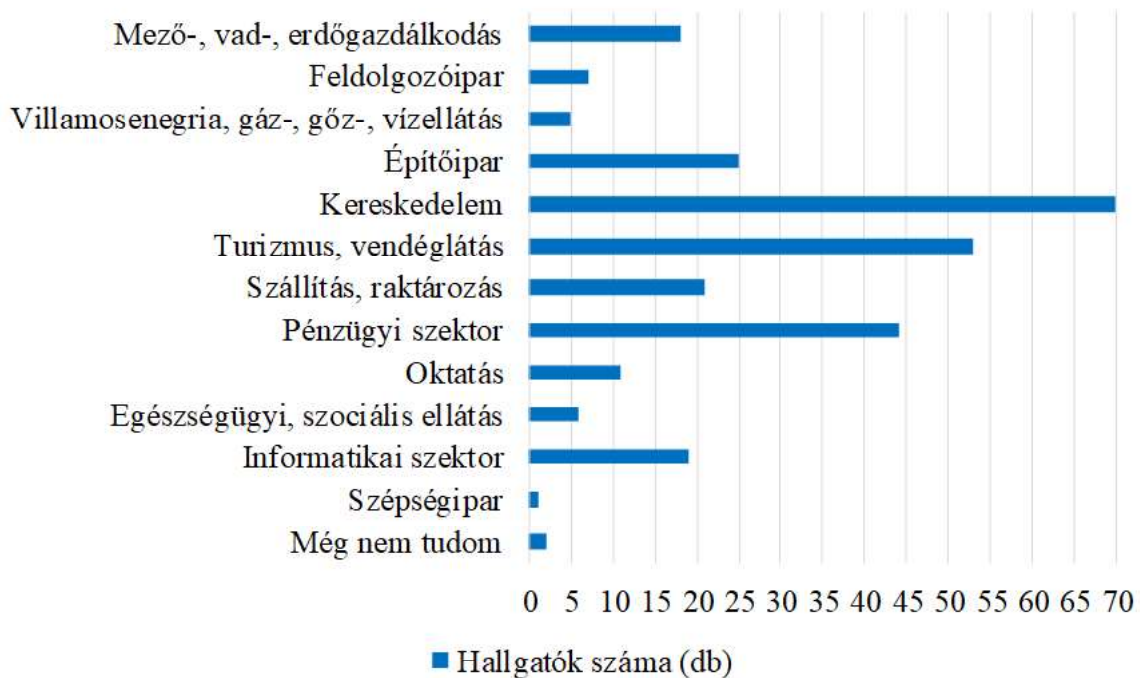
Vállalkozási hajlandóság és vállalkozó hozzátartozó
eloszlásának mértéke a hallgatók között

Vállalkozási hajlandóság	Vállalkozó hozzátartozó		Σ
	<i>Van</i>	<i>Nincs</i>	
Rendelkezik vállalkozói hajlandósággal	59	25	84
Nem rendelkezik vállalkozói hajlandósággal	22	17	39
Nem tudja	7	6	13
Σ	88	48	136

Forrás: Saját szerkesztés

Vállalkozás indítására vonatkozó válaszok elemzése

A továbbiakban érdekesnek tartottuk megkérdezni a hallgatókat, hogy amennyiben indítanának vállalkozást, azt milyen szektorban, melyik vármegyében és milyen formában tennék. A legnépszerűbb a kereskedelmi szektor volt, mivel 70 fő, vagyis a válaszadók több, mint fele (51,47%) kereskedelmi szektorban képzelné el vállalkozási tevékenységét, de nem sokkal maradnak le tőle a turizmus, vendéglátás és pénzügyi szektorban tevékenykedni kívánók is, melyek a minta 38,97%-át és 32,35%-át teszik ki. A mező-, vad- és erdőgazdálkodás, az építőipar, a szállítás, raktározás és az informatikai szektorban vállalkozni kívánók közel azonos arányban vannak, mivel a minta 13,24%-át, 18,38%-át, 15,44%-át és 13,97%-át alkotják. 10 fő felett van még az oktatási ágazatban vállalkozni akarók száma, összesen 11 fő, vagyis a minta 8,09%-a. A további ágazatokban csak pár ember gondolkozik vállalkozást indítani, feldolgozóiparban 7 fő, villamosenergia, gáz-, gőz, vízellátás területén 5 fő, egészségügyi és szociális ellátásban 6 fő, szépségiparban pedig 1 fő. 136 főből 2 hallgató még nem tudja, hogy amennyiben vállalkozást indítana, azt melyik szektorban tenné.

3. ábra: Hallgatók vállalkozásindítási szándéka szektoronként

Forrás: Saját szerkesztés

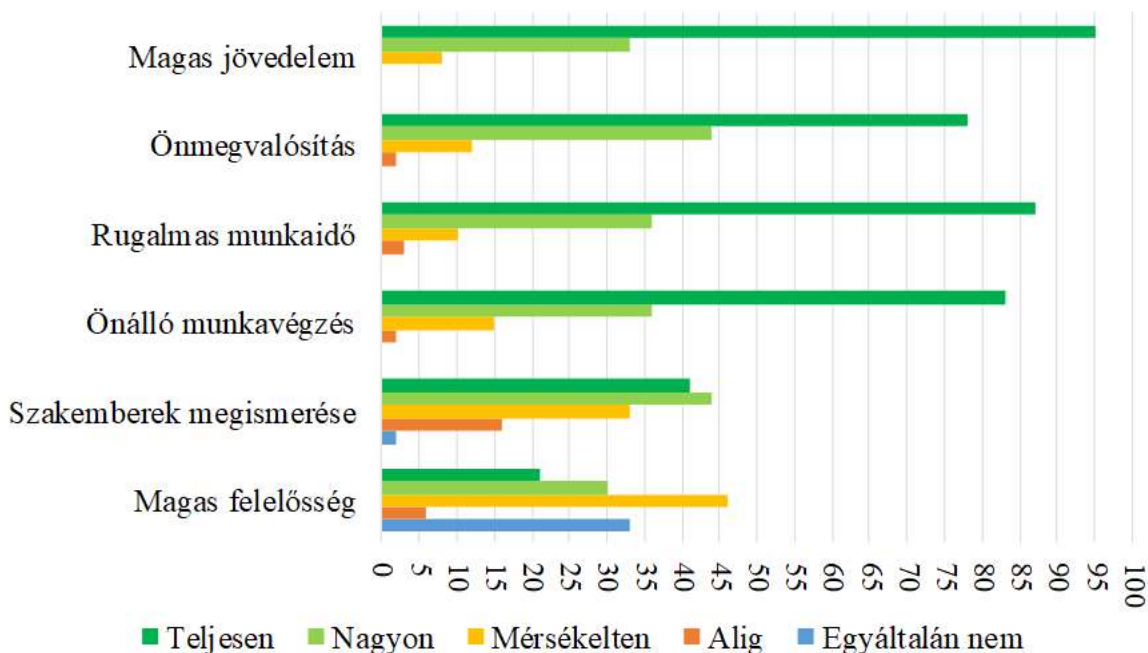
A hallgatók 62,5%-a, vagyis 85 fő Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében indítaná saját vállalkozását, ami azzal magyarázható, hogy a hallgatók többsége ebben a vármegyében él, illetve tanulmányai alatt Nyíregyházán és környékén éli mindennapjait. A második legtöbbet jelölt Pest vármegye volt, a hallgatók 24,3%-a, vagyis 33 fő képzelné el vállalkozásindítási helyként. Pest vármegyében helyezkedik el Magyarország fővárosa, Budapest is, ami az ország gazdasági centrumjaként működik, tehát látható, hogy gazdasági előny miatt választaná 33 fő Pest vármegyét vállalkozása elindítására.

88 fő, vagyis 64,7% egyéni vállalkozóként kezdené meg vállalkozói karrierjét, 41 fő, vagyis 30,1% korlátolt felelősségű társaságot alapítana, 6 fő, tehát 4,4% betéti társaságként működne, illetve 1 fő hozna létre részvénytársaságot. Az egyéni vállalkozás népszerűségét a minimumhoz nem kötött jegyzett tőke és a kedvező adózási feltételek jelenthetik a hallgatók körében, míg a korlátolt felelősségű társaságot választókat a nevéből is eredő korlátolt felelősség motiválhatja ezen vállalkozási forma választására.

Motiváló és visszatartó tényezők a vállalkozás indításától

Különböző tényezők, melyek motiválhatják vagy visszatartathatják az embereket a vállalkozásindítástól. Kijelöltünk 6 motiváló és visszatartó tényezőt. A motiváló tényezőknél a hat legfontosabbnak a magas jövedelmet, az önmegvalósítás lehetőségét, a rugalmas munkaidőt, az önálló munkavégzést, a szakemberek megismerését és a magas felelősséget tartottuk. A leginkább motiváló tényező a hallgatók körében a magas jövedelem volt, mivel 95 fő tartotta teljesen motiválónak, 33 fő nagyon motiválónak és 8 fő mérsékelten motiválónak. A második legmotiválóbb tényezőnek a rugalmas

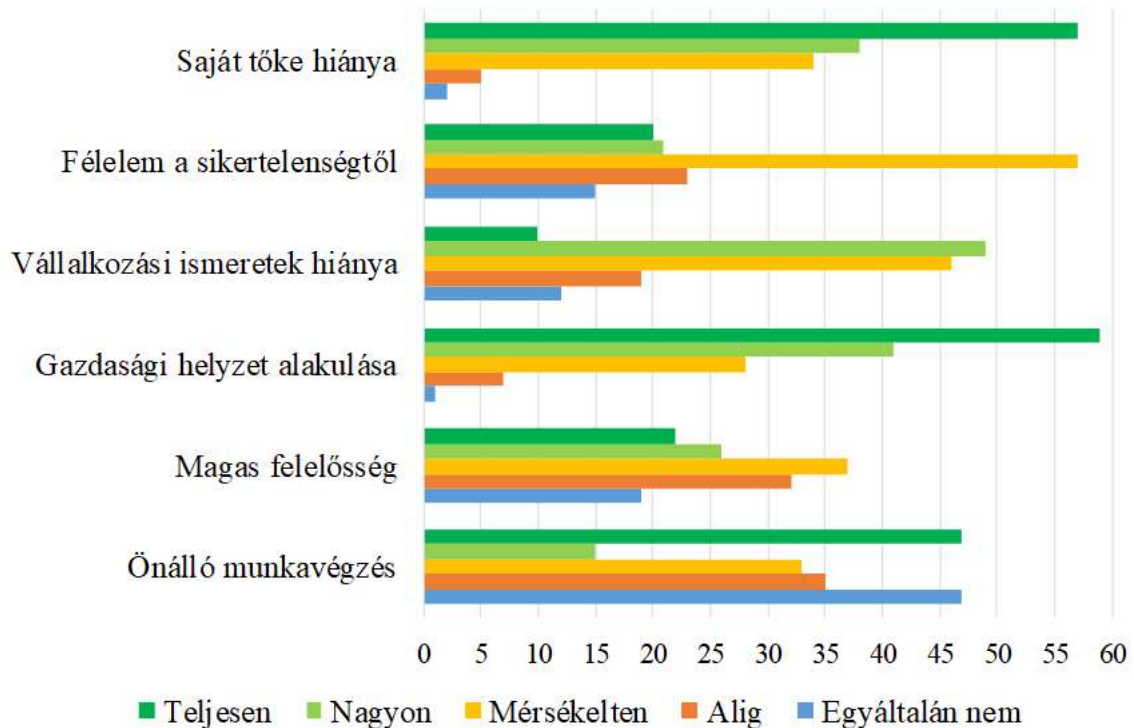
munkaidő bizonyult, mivel 87 hallgató gondolta teljesen motiválónak, 36 fő nagyon motiválónak 10 fő mérsékelten motiválónak és 3 fő alig motiválónak. Arányaiban hasonló motiváló tényezőnek számítottak az önmegvalósítás és az önálló munkavégzés, ugyanis a hallgatók átlagosan 59%-a tartotta mindkét tényezőt teljesen motiválónak, 28,5%-a nagyon motiválónak, 9,9%-a mérsékelten motiválónak és 1,5%-a alig motiválónak.

4. ábra: Motiváló tényezők vállalkozás indításához

Forrás: Saját szerkesztés

A leginkább visszatartó tényezőnek a gazdasági helyzet alakulását jelölték meg a megkérdezettek. Az eredmény nem meglepő, hiszen az utóbbi évek gazdasági helyzete, a koronavírus idejében kialakult gazdasági recesszió és az orosz-ukrán háborús helyzet miatt várható volt, hogy a válaszadók többsége így jelöl. A második legvisszatartóbb tényező a saját tőke hiánya, melyet 57 fő tart teljesen, 38 fő nagyon, 34 fő mérsékelten, 5 fő alig és 2 fő egyáltalán nem visszatartónak. A sikertelenségtől való félelem tekintetében nagyon különbözőek voltak a vélemények. A vállalkozási ismeretek hiányával kapcsolatban is hasonló az álláspont, a legtöbben a „nagyon” és „mérsékelten” lehetőségeket választották, ezen szavazatok aránya a minta 69,85%-a. A magas felelősséget és az önálló munkavégzést tekintették a válaszadók a vállalkozásindítástól legkevésbé visszatartó tényezőeknek. Az önálló munkavégzésnél érdekes arány alakult ki, ugyanis pontosan ugyanannyi hallgató tartja teljesen visszatartó tényezőnek, mint egyáltalán nem visszatartónak saját vállalkozás indításához, mindkét esetben 47 fő, ami a minta 34,56%-34,56%-át teszik ki.

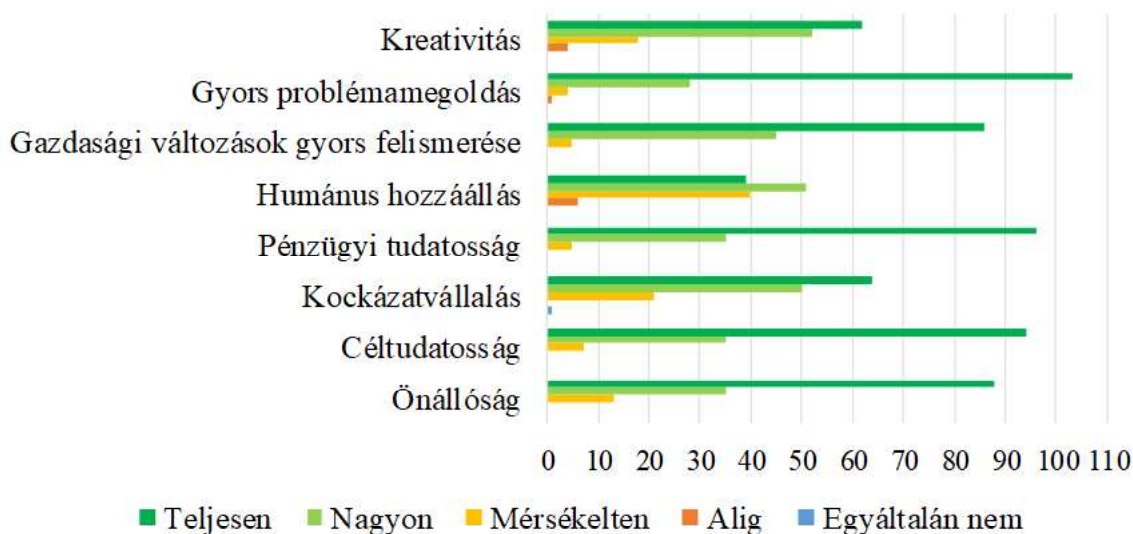
5. ábra: Visszatartó tényezők vállalkozás indításától.

Forrás: Saját szerkesztés

46 fő, vagyis 33,8% azt nyilatkozta, hogy a pályázattal hajlandó lenne megváltoztatni döntését és vállalkozást indítani, 4,4% továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy nem indítana vállalkozást, 49 fő, vagyis 36% vállalkozóvá válást segítő pályázat nélkül is elindítaná vállalkozását, illetve 6 fő nyilatkozta azt, hogy még nem gondolkodott rajta.

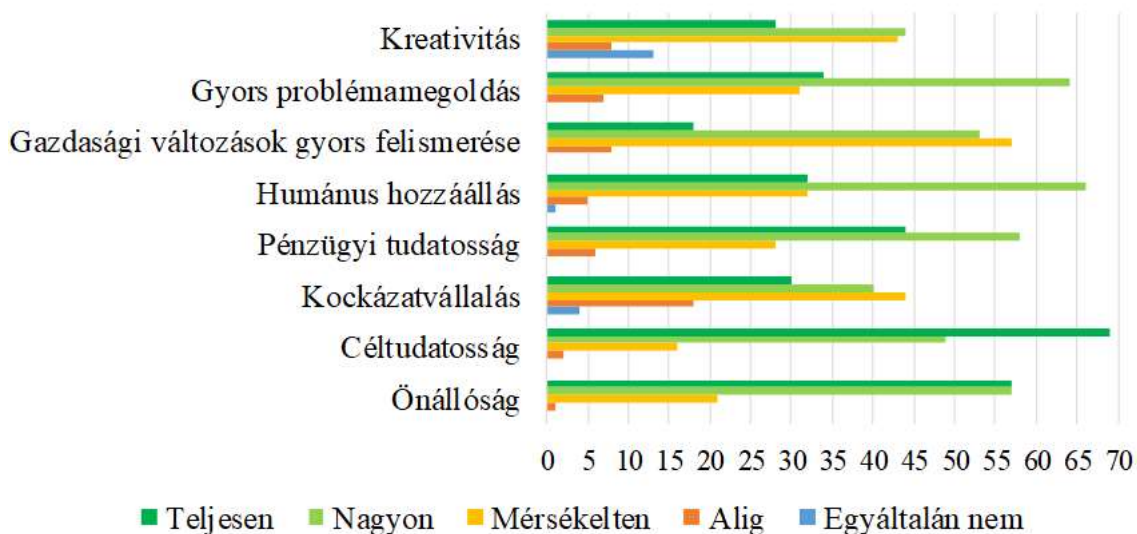
Vállalkozói készségek

A vállalkozási hajlandóság önmagában nem elég egy vállalkozás elindításához, szükség van hozzá a megfelelő vállalkozási készségekre is. A 6. ábrán jól látható, hogy a hallgatók az összes felsorolt készséget fontosnak tartják vállalkozásindítási szempontból. A gyors problémamegoldást jelölték meg legtöbbször. 103 hallgató gondolta a gyors problémamegoldást teljes mértékben fontosnak, 28 fő nagyon fontosnak, 4 fő mérsékelten fontosnak és 1 fő gondolta alig fontos készségnek. Hasonló arányban gondolták érdemesnek a pénzügyi tudatosságot és a céltudatosságot is. A legkevésbé fontos készségnek a humánus hozzáállást gondolták a hallgatók, 39 fő szerint teljes mértékben, 51 fő szerint nagyon, 40 fő szerint mérsékelten és 6 fő szerint alig fontos vállalkozói készség.

6. ábra: Vállalkozói készségek fontossága

Forrás: Saját szerkesztés

7. ábra: Vállalkozói készségek a hallgatók körében

Forrás: Saját szerkesztés

A 7. ábrán megmutatja, hogy az alábbi vállalkozói készségek mennyire vannak jelen a hallgatókban a megkérdezettek szerint. Látható, hogy a diagram sorai jelentősen eltérnek az előbbtől. A hallgatók által jelölt legfontosabb készség, a gyors problémamegoldás például a válaszadók szerint csak 34 főnél van meg teljesen, 64 főnél nagyon, 31 hallgatónál mérsékelten és 7 főnél alig. A második legfontosabb készségnek jelölt pénzügyi tudatosság a hallgatók között csak 32,35%-nál van meg teljesen. A minta alapján leginkább fellelhető készség a céltudatosság, ugyanis 69 fő gondolja azt, hogy teljesen céltudatos, 49 fő nagyon, 16 fő mérsékelten, illetve 2 fő alig. A második legjellemzőbb tulajdonság az önállóság, ahol ugyan annyi fő gondolja magát teljesen önállóknak, mint amennyi nagyon önállóknak, ez mindkét esetben 57 főt jelent,

mérsékeltén önállónak tartja magát 21 fő és alig önállónak 1 fő. A legnagyobb különbség a kockázatvállalás esetében látható, ahol 30 fő vallja magát teljesen, 40 fő nagyon, 44 fő mérsékeltén, 18 fő alig és 4 fő egyáltalán nem kockázatvállalónak.

Megvizsgáltuk, hogy milyen összefüggés van a hallgatók vállalkozási hajlandósága és készsége között.

A függetlenségvizsgálatot χ^2 -próbával végeztük el. Az eredmények alapján, nincs szignifikáns összefüggés a hallgatók vállalkozási készségei és a vállalkozási hajlandóságuk között, ezért a 4. hipotézisünket elvetjük.

Következtetések és a kutatás továbbvitelének lehetőségei

A fenti elemzések alapján a hallgatók vállalkozási hajlandósága a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézetében magas, azonban még nincsenek meg a megfelelő képességeik ahhoz, hogy ténylegesen elindíthassák vállalkozásukat. Ezen segíthet, ha vállalkozásindítás előtt szakmai tapasztalatot szereznek, ezzel pedig a megkérdezett hallgatók is tisztában vannak, mivel a legnagyobb arányban a vállalkozásindítási terveiknél azt a választ adták, hogy csak szakmai tapasztalatszerzés után kezdenének vállalkozásba. A függetlenségvizsgálatok kimutatták, hogy a hallgatók vállalkozásindítási hajlandóságára nincsenek hatással a hallgatók vállalkozói készségei és az sem, hogy a hozzátartozói között van-e olyan, aki rendelkezik vállalkozással. Kutatási eredményeinket nem általánosíthatom az alapsokaság minden tagjára, tekintve, hogy a kérdőív kitöltöttségi aránya 76,4%, vagyis az empirikus kutatás nem reprezentatív.

Hipotézisek tekintetében elmondható, hogy négy hipotézisből három elfogadható, az utolsót pedig a számításaink alapján elvetettük. Ez azt jelenti, hogy a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézetében diploma/oklevél megszerzése után közvetlenül több hallgató dolgozna alkalmazottként, mint vállalkozóként. A megkérdezett hallgatók több, mint fele gondolja úgy, hogy vállalkozóként több nettó jövedelmet keresne, mint alkalmazottként. A Gazdálkodástudományi Intézet férfi hallgatóinak vállalkozási hajlandósága magasabb, mint a női hallgatóké. A megkérdezettek több, mint 50%-a gondolja úgy, hogy jelenleg nehezebb egy vállalkozás elindítása, mint a koronavírus előtt, legfőképpen az infláció és az alapanyaghiány hatására. Végezetül megállapítható, hogy nincs összefüggés a hallgatók vállalkozási hajlandósága és vállalkozási készségei között.

A kutatás kiterjeszhető a Nyíregyházi Egyetem más intézeteiben tanuló hallgatóira is, amivel egyetemi szinten vizsgálható lenne a vállalkozási hajlandóság a hallgatók körében. Továbbá a levelezős hallgatók körére is, így a teljes egyetemi hallgatóság elérése is lehetővé válna.

Véleményünk szerint a hallgatók vállalkozási hajlandósága növelhető lenne több szempontból is. A gazdasági helyzet normalizálódásával, az infláció és a megnövekedett alapanyagárak csökkenésével a hallgatók legnagyobb hátráltató tényezői kevésbé nyomnák bélyegjüket a hallgatók vállalkozási kedvére. Az egyetemi környezet is sokat segíthet a vállalkozói kedv növelésében, pl. gyakorlatorientált kurzusok és támogató közeg segítségével. A képzés kétféle inputot adhat a fiataloknak: - Egyrészt a klasszikus, ahol megkapják a háttértudást. (a vállalkozás fogalma, működése, milyen társasági

formák vannak...stb.) Követelmény, hogy adjon egy olyan alaptudást a fiataloknak, ami magabiztosságot ad nekik ahhoz, hogy vállalkozást indítsanak. - Másrészt, ami még inkább fontosabb, és sokkal nehezebb feladat is, a vállalkozói létre való inspirálás.

A felhasznált források listája

1. Ajzen, I. (1991): The Theory of Planned Behavior Organizational. Behavior and Human Decision Processes, vol. 50, p. 179–211. https://www.researchgate.net/publication/272790646_The_Theory_of_Planned_Behavior (Letöltve: 2023.03.29.)
2. Benke M. (2020): Tanulásméletek és összehasonlításai, Közép-Európai Közlemények, 8. évfolyam, 50. szám, 181-215.o. http://acta.bibl.u-szeged.hu/71795/1/kek_050_181-215.pdf (Letöltve: 2023.04.11.)
3. Global Report (2023): Global Entrepreneurship Monitor, 2022/2023 <https://www.gemconsortium.org/reports/latest-global-report> (Letöltve: 2023.03.15.)
4. Hofmeister-Tóth Á. – Kopfer-Rác K. – Zoltayné Paprika Z. – A magyar vállalkozók személyiségjegyei és azok kapcsolata a vezetői stílussal és a piacorientációval, Vezetéstudomány, 47. évfolyam, 7. szám, 41-53.o. http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2395/1/VT_2016n7p41.pdf (Letöltve: 2023.04.11.)
5. S. Gubik A. – Farkas Sz. (2013): Vállalkozási attitűdök kutatása egyetemi-főiskolai hallgatók körében, Vezetéstudomány, 44. évfolyam, 7.-8. szám, 5.-17. o. <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2128/1/vt2013n7-8p5.pdf> (Letöltve: 2023.03.29.)
6. S. Gubik A. – Farkas Sz. (2022): Global University Entrepreneurial Spirit Student's Survey 2021, National Report
7. S. Gubik A. – Farkas Sz. – Kása R. (2018): A tervezett magatartás elméletének alkalmazása a vállalkozói hajlandóság alakulásának magyarázatára, Közgazdasági Szemle, 65. évfolyam, 1. szám, 74 – 101 oldal <http://www.kszemle.hu/tartalom/cikk.php?id=1747> (Letöltve: 2023.03.15.)
8. Sugár A. (2004): Az ársapka-szabályozás és az indexálás, Statisztikai Szemle, 82. évfolyam, 6-7. szám, 583 – 594.o. https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2004/2004_06-07/2004_06-07_583.pdf (Letöltve: 2023.03.24.)
9. Szerb L. – Lukovszki L. (2013): Magyar egyetemi hallgatók vállalkozási attitűdjei és az attitűdöket befolyásoló tényezők elemzése a GUESSS-felmérés adatai alapján, Vezetéstudomány, 44. évfolyam, 7.-8. szám, 30.-40.o. <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2129/1/vt2013n7-8p30.pdf> (Letöltve: 2023.04.11.)
10. Tessényi J. – Kun Zs. (2022): Vállalkozási hajlandóság egyetemisták körében, Statisztikai Szemle, 100. évfolyam, 11. szám, 1010 – 1024. Oldal https://www.ksh.hu/statszemle_archive/all/2022/2022_11/2022_11_1010.pdf (Letöltve: 2023.03.15.)